

**ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКА МІСЬКА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ)
ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ
КОЛЕДЖ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА
«КИЇВСЬКА МУНІЦИПАЛЬНА АКАДЕМІЯ ТАНЦЮ
ІМЕНІ СЕРЖА ЛИФАРЯ»**

Гладкий Богдан Андрійович

**ХОРЕОГРАФІЧНА СЮЇТА «КРАЩЕ ВМЕРТИ БІЖУЧИ»
(за мотивами роману «Тигролови» Івана Багряного)**

**Пояснювальна записка до бакалаврської роботи
(творчого проєкту на здобуття освітнього ступеня «бакалавр»
зі спеціальності 024 «хореографія»)**

Рівень вищої освіти БАКАЛАВР
Галузь знань 02 “КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО”
Спеціальність 024 “ХОРЕОГРАФІЯ”
Спеціалізація /освітньо-професійна програма “Народна хореографія”

Керівник:

Бобровник Юлія Віталіївна

Рецензент:

Афанасьєв Сергій Миколайович

Захищено на засіданні екзаменаційної комісії
Протокол № _____ від _____ р.
Голова комісії _____ Т.В. Боровик

Київ, 2024

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ «ХОРЕОГРАФІЧНА СЮЇТА «КРАЩЕ ВМЕРТИ БІЖУЧИ»»	6
1.1. Аналіз літератури та джерел, що використовувались при реалізації творчого проєкту	6
1.2. Характеристика джерела постановки	10
1.3. Обґрунтування вибору складових хореографічної композиції, форми, жанру, стилю, лексики та музичної основи	12
ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ	14

РОЗДІЛ 2

ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ «КРАЩЕ ВМЕРТИ БІЖУЧИ»	16
2.1. Лібрето	16
2.2. Форма, жанр, стиль. Ідейно-тематичний аналіз загальної сюїти	18
2.3. Форма, жанр, стиль. Ідейно-тематичний аналіз епізодів сюїти	19
2.4. Композиційно – архітектонічна побудова загальної сюїти	22
2.5. Композиційно – архітектонічна побудова епізодів сюїти	23
2.6. Сценарно-композиційний план	26
2.7. Дійові особи та їхня характеристика	27
2.8. Характеристика музичної основи хореографічного твору	28
2.9. Сценографія	31
ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ	35
ВИСНОВКИ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	41
ДОДАТКИ	42

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми творчого проєкту

Тема волі до життя та свободи: вічне й актуальне питання, що знаходить відгук у серцях мільйонів людей. Прагнення до самовизначення й боротьба за свої цінності – ось те, що об'єднує нас усіх.

Історія рясніє прикладами: безліч книг, романів, фільмів та театральних вистав розкривають цю тему з різних боків. Бакалаврська робота покликана продемонструвати незламну силу волі та прагнення до свободи в ситуаціях, коли здається, що все втрачено.

Головний герой творчого проєкту – це людина, яка не здається, бореться за своє право на щасливе життя, навіть коли обставини складаються не на його користь. Цей персонаж слугує прикладом стійкості й непохитності духу, нагадуючи нам, що кожен з нас володіє правом на самовизначення.

Життя сповнене випробувань: іноді здається, що все йде шкереберть, і єдиним виходом стає здатися. Але саме в такі моменти необхідно шукати вихід, не втрачаючи надії. Зрада своїм ідеалам може призвести до вічного жалю, тому боротьба до кінця – ось справжній шлях до перемоги.

Творчий проєкт бакалаврської роботи втілює саме цю ідею. Головний герой не здається, вірить у свої цінності й бореться за те, що йому належить по праву.

Яскравим прикладом цієї тематики слугує роман Івана Багряного «Тигролови», де Григорій Многогрішний демонструє неабияку волю до життя та свободи, навіть у полоні.

Сюжет та мотиви роману досі не знаходили втілення в хореографії. Творчий проєкт «Краще вмерти біжучи» вперше представляє цю історію у формі хореографічної сюїти.

Назва роботи підкреслює життєве кредо головного героя та Григорія Многогрішного – не здаватися до останнього й не зраджувати своїм принципам.

Мета творчого проєкту:

- Створити хореографічну сюїту «Краще вмерти біжучи».
- Покращити та закріпити набуті знання й навички.
- Здобути досвід роботи з виконавцями.

Завдання творчого проєкту:

1. Втілити мету проєкту на практиці.
2. Обґрунтувати теоретичні основи.
3. Розкрити ідейно-тематичне та композиційне рішення постановки.
4. Обґрунтувати засоби художньої виразності.
5. Виробити навички самостійного визначення теми та етапів проєкту.
6. Застосувати комплекс компетенцій у процесі реалізації проєкту.
7. Обґрунтувати систему заходів для розв'язання завдань.
8. Провести підготовку та практичне втілення задуму.

Новизна творчого проєкту:

1. сценічному висвітленні боротьби за свободу та незалежність, тема яка була актуальна в ті роки, і на жаль є актуальна і зараз
2. Використання разом скомпонованої музики видатних українських композиторів Віталія Губаренка, Мирослава Скорика та Бориса Лятошинського.
3. Оригінальні хореографічні рішення.

Практичне значення творчого проєкту:

1. Можливість демонстрації на концертах та театральних сценах.
2. Корисні знахідки для хореографів та теоретиків мистецтва.
3. Підвищення виконавського рівня танцівників.
4. Розширення акторського діапазону та удосконалення технічних можливостей.
5. Просвітницька та виховна роль: знайомство з музикою українських композиторів.

Апробація творчого проєкту. Показ на практичному екзамені з дисципліни «Мистецтво балетмейстера» (4 курс, КМАТ імені Сержа Лифаря).

Структура та обсяг пояснювальної записки. Пояснювальна записка складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (19 найменувань), додатків (4 позиції). Загальний обсяг роботи – 51 сторінка, з них основного тексту – 37 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ «ХОРЕОГРАФІЧНА СЮІТА «КРАЩЕ ВМЕРТИ БІЖУЧИ»»

1.1. Аналіз літератури та джерел, що використовувались при реалізації творчого проєкту

При підготовці та реалізації творчого проєкту була проведена дослідницька діяльність під час якої опрацьовано різноманітні джерела наукових, літературних та публіцистичних праць.

Роман Івана Багряного «Тигролови» відображає події, що відбувались в Україні в 20-30-х роках ХХ століття внаслідок української революції та великого перелому, що призвів до репресій, жорстокої системи і режиму політичної влади. Через образ головного персонажа хореографічної сюїти «Краще вмерти біжучи», Григорія Многогрішного, було передано залізну волю до свободи, вільного та щасливого життя, на яке заслуговувала кожна людина того часу та заслуговує і зараз. Також у Григорія Многогрішного було втілено певну самопожертву, щоб не зрадити своїм життєвим установам та до кінця протидіяти і тримати опір, навіть якщо це буде невдалою спробою.

Розширенню теоретичних знань з історії України в період української революції посприяли такі праці:

1. «Кров героїв» (1924) Лесі Українки
2. «Революція і національна держава в Україні» (1920) Василя Швеця
3. «Шляхами революції» (1930) Олександра Олеся

1. «Кров героїв» – поема Лесі Українки, яка була опублікована в 1924 році, присвячена подіям української революції 1917-1921 років. У своїй творчості Леся Українка висвітлює героїчну боротьбу українського народу за свободу та незалежність. «Кров героїв» є одним з найважливіших поетичних творів, що висвітлюють цей період української історії. Поема розповідає про події громадянської війни в Україні, коли український народ стоїть на захист

своєї країни від ворогів. Основною ідеєю поеми є героїчна боротьба українських патріотів, які готові віддати свої життя заради свободи та незалежності України. Поема показує відданість і мужність бійців, які несуть свою службу не лише для власної вигоди, але й для майбутніх поколінь українського народу.

Образи та символіка:

Герої революції: У поемі зображені різні персонажі, які віддають свої життя у боротьбі за волю. Вони є символами мужності, самовідданості та патріотизму. Вороги України: Іншим образом у поемі є вороги, які намагаються піддати український народ. Вони представляють силу та насильство, яке стоїть на шляху до незалежності.

Важливі теми:

Патріотизм і національна свідомість: Поема акцентує на важливості патріотизму та національної свідомості для збереження та захисту країни. Жертовність і самопожертва: Поема підкреслює важливість готовності віддати життя за свої ідеали та переконання.

2. «Революція і національна держава в Україні» – це праця Василя Швеця, яка була опублікована в 1920 році. Ця книга є одним з важливих наукових творів, присвячених українській історії та політичним подіям, що відбувалися під час української революції 1917-1921 років.

Основні теми та проблеми:

1. Революційні події: Книга розглядає революційні події, що відбувалися на території України в період 1917-1921 років, включаючи Лютневу революцію, утворення УНР, громадянську війну та інтервенцію.
2. Національна держава: Швець досліджує питання формування національної держави в Україні, пояснюючи історичні передумови та фактори, що сприяли цьому процесу.
3. Ідеологічні протиріччя: Автор аналізує ідеологічні протиріччя та конфлікти, що виникали між різними політичними силами в Україні під час революції.

4. Політичні рухи: Книга висвітлює діяльність різних політичних рухів та партій українського національного руху та їхній вплив на хід історичних подій.

Значення та вплив: «Революція і національна держава в Україні» має велике значення для розуміння історії України в період революції 1917-1921 років. Ця книга є важливим джерелом для дослідження політичних, соціальних та ідеологічних аспектів української революції та формування національної держави. Її аналітичний підхід та об'єктивність допомагають читачам краще зрозуміти складні процеси, що відбувалися в Україні у цей період історії.

3. «Шляхами революції» – це роман Олександра Олеся, опублікований у 1930 році. Цей твір присвячений подіям Української революції 1917-1921 років та їхньому впливу на долю українського народу.

Основні теми:

1. Життя під час революції: Роман розповідає про життя різних груп населення України під час революційних подій, від козаків до робітників та селян.
2. Політичні конфлікти: Автор відображає політичні конфлікти та протистояння між різними ідеологічними течіями – більшовиками, соціалістами, націоналістами та іншими.
3. Героїзм та втрати: Роман описує героїзм українських бійців та національних героїв, а також втрати, які понесла Україна під час революційних бурь.
4. Ідеали революції: «Шляхами революції» висвітлює ідеали революції та бажання українців побудувати справедливе та вільне суспільство.
5. Значення та вплив: «Шляхами революції» є важливим твором української літератури, оскільки він відображає складні історичні події та політичні та соціальні зміни, які відбувалися в Україні під час революції. Цей роман допомагає читачеві краще зрозуміти події та

настрої того часу, а також розкриває значення революції для українського народу.

Саме ці три праці допомогли знайти та розкрити головну проблематику постановочного проєкту.

В цих художніх літературах описано період української революції 1917-1921, ті страшні часи коли люди виборювали своє право на існування та щасливе майбутнє.

Для поглиблення знань з методики балетмейстерсько-постановочної діяльності, архітектонічної розробки хореографічних творів, створення сценарно-композиційного плану стали у нагоді праці всесвітньо відомих балетмейстерів.

1. Рехвіашвілі А.Ю., Білаш О.С. «Мистецтво балетмейстера».

Навчальний посібник створений для студентів спеціальності «хореографія» вищих навчальних закладів, педагогів, викладачів хореографічних дисциплін. У ньому розглянуто ключові поняття, якими має досконало володіти балетмейстер, описано основні компоненти створення балетної вистави.

2. Полісадова О.М. «Балетмейстери ХХ століття: індивідуальний погляд на розвиток хореографічного мистецтва».

У навчальному посібнику представлені матеріали з історії західноєвропейського хореографічного мистецтва ХХ століття. У хронологічній послідовності розглянуто творчість провідних балетмейстерів, чиє мистецтво визначило тенденції розвитку європейського хореографічного мистецтва ХХ століття. Окремий розділ присвячено історії розвитку хореографічного мистецтва Америки.

3. Мелехов А.В. «Мистецтво балетмейстера. Композиція і постановка танцю». Книга є навчальним посібником для студентів-бакалаврів, де значна частина присвячена особливостям проведення хореографічних занять з дітьми.

4. Лифар С.М. «Теоретика та практика класичного танцю».

Це незамінний ресурс для танцюристів, хореографів, педагогів та всіх, хто цікавиться класичним танцем. Книга написана чітко, лаконічно та доступно, і її ілюструють численні фотографії та малюнки, які допомагають візуалізувати техніку виконання танцювальних рухів.

У книзі Лифар:

1. Систематизує та описує основні елементи класичного танцю, такі як позиції рук, ніг та голови, а також кроки, стрибки та обертання.
2. Аналізує техніку виконання цих елементів, даючи чіткі та зрозумілі інструкції.
3. Ділиться власним досвідом танцюриста та хореографа, пропонуючи цінні поради та застереження.
4. Розглядає історію класичного танцю та його еволюцію протягом століть.
5. Обговорює роль музики в класичному танці та важливість зв'язку між танцем і музикою.
6. Підкреслює важливість виразності в класичному танці та заохочує танцюристів розвивати свою індивідуальність.

Завдяки аналізу літературних творів і опрацюванню книг з хореографічного мистецтва було отримано важливу інформацію щодо роботи балетмейстера з виконавцями, використання стильових особливостей класичного танцю, за допомогою чого згодом відбулася постановка і практично-теоретична робота над реалізацією творчого проєкту.

1.2. Характеристика джерела постановки

Основними джерелами постановки є роман Івана Багряного «Тигролови» та кіно-твір «Тигролови» 1996-го року за мотивами однойменної книги, який вже був випущений після виходу самої книги.

Роман «Тигролови» Івана Багряного – це твір, який відображає складні реалії життя під час голодомору та періоду комуністичного терору.

Роман розповідає про боротьбу героя за свободу та гідність українського народу в умовах тоталітарного режиму. Григорій Многогрішний виступає проти неправди та беззаконня, яке встановили комуністичні влади. Він є символом опору і відваги, а його прізвище «Многогрішний» вказує на те, що він готовий заплатити будь-яку ціну за свободу та правду, навіть ціною свого власного життя.

Роман «Тигролови» є важливим твором української літератури, який відображає глибину та складність душі українського народу під час трагічних подій в історії. Це важливе свідчення про те, як віра, воля та спротив можуть допомогти пережити найскладніші випробування. Роман також підносить увагу до історичних подій, які довгий час були замовчувані та забуті.

Головні теми:

1. Боротьба за правду та свободу: Головна тема роману полягає в боротьбі героя проти беззаконня та тоталітарного режиму, які призвели до масових репресій та голодомору.
2. Жертовність і відданість: Григорій Многогрішний є символом відданості своїм ідеалам, навіть за ціну власного життя та щастя.
3. Героїзм простої людини: Роман підкреслює героїзм простих людей, які змушені боротися за своє існування та гідність в умовах безпритульності та беззаконня.

Важливість:

«Тигролови» – це важливий твір української літератури, який допомагає зберегти пам'ять про трагічні події української історії та підняти важливі питання справедливості, свободи та гідності людини. Роман також є важливим джерелом для розуміння соціальних, політичних та економічних аспектів радянського періоду в Україні.

Фільм «Тигролови» 1994 року є екранізацією однойменного роману Івана Багряного. У цій адаптації режисер Олександр Івановський привів на екран глибокі теми роману та життя селян у часи голодомору та політичних репресій. Фільм отримав високу оцінку критиків та глядачів за реалістичне

відтворення історичного періоду, якісну акторську гру та потужний емоційний заряд.

1.3. Обґрунтування вибору складових хореографічної композиції, форми, жанру, стилю, лексики та музичної основи

Оскільки постановка за формою є хореографічною сюїтою (а вона, як відомо, повинна складатися з декількох хореографічних номерів, що поєднуються однією темою та чергуються за принципом контрасту), було вирішено створити 3 номери, кожен з яких найбільш повно розкриває драматургію постановки.

Перша частина є загальним номером, який об'єднує в собі представлення героїв та розвиток сюжетної лінії. Друга частина показує подальший розвиток подій між головними героями. У третій частині буде дві сцени, перша це монолог головного героя через який він передає свій стан та переживання і друга сцена передає характер головного персонажу, його переконання та цінності заради яких він готовий піти на такі жертви, навіть як власне життя.

За жанром сюїта є лірико-трагічна. У центрі уваги – головний герой Григорій Многогрішний та його тернистий шлях до свободи. Протягом сюїти глядач спостерігає за його нелегкою долею та внутрішнім емоційним станом та переживаннями. Він до останнього не здається та відмовляється плисти за течією, адже це проти його особистих переконань. Це досить цікаво з точки зору психології, адже далеко не кожна людина буде до останнього стояти на своєму та давати відсіч, навіть коли здавалось би весь світ проти тебе.

В даній постановці головна мета це передати глядачу, що треба завжди виборювати свою свободу та щастя і до останнього не здаватися, навіть якщо немає гарантій що все закінчиться в вашу користь. Адже біль від втраченого шансу набагато сильніше ніж від невдачі.

Провідним хореографічним стилем сюїти є еkleктичний стиль танцю. Це зроблено заради того щоб передати емоційний стан персонажів, задумку,

атмосферу що відбувається в картинах, адже тільки через різноманітність рухів з різних танцювальних напрямків, а саме класичний, характерний та народно-сценічний можна зрозуміти сценічний текст що нам передають персонажі.

Музика підібрана згідно з сюжетом й історичною епохою. Події відбуваються в ХХ столітті в Україні, тому перевагу відразу було надано прекрасній музиці Віталія Губаренка, Бориса Лятошинського та Мирослава Скорика.

Усі композиції за характером є контрастними та передають атмосферу тої чи іншої картини. Кожна мелодія переносить глядача зовсім в інший стан, доповнює картину та надає їй саме тої атмосфери і емоційного стану який треба щоб передати зміст творчого проєкту.

ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ

На основі розглянутих питань першого розділу, можна зробити наступні висновки.

За допомогою аналізу історичних джерел було визначено ряд особливостей, притаманних періоду української революції. Такі автори, як Олександр Олесь, Леся Українка та Василь Швець досліджували проблематику взаємовідносин у суспільстві, соціальні норми і усталені звичаї періоду того часу. Тема боротьби за свободу завжди була і є актуальною, тому залишається в центрі уваги багатьох наукових, історичних працях, творах мистецтва.

Розкриттю теми творчого проекту сприяли відомі твори української художньої літератури, такі як «Кров Героїв» Лесі Українки та «Шляхами революції» Олександра Олесь. Обидва твори пронизані любов'ю до України та її народу. Авторі звеличують героїзм борців за свободу, які жертвують своїм життям за незалежність Батьківщини.

Леся Українка та Олександр Олесь підкреслюють цінність свободи та закликають до боротьби проти тиранії і гноблення. Їхні твори надихають читачів на боротьбу за свої права та за краще майбутнє.

Сюжет сьїти створений за мотивами книги Івана Багряного «Тигролови» та кіно-твору «Тигролови».

Саме завдяки аналізу і осмисленню проблем суспільства, порушених у цих творах, з'явилося бажання поглибити і розкрити тему боротьби за свободу в умовах соціальної нерівності, боротьби за власне щастя і здійснення мрій.

Адже кожна людина, незалежно від віку, статі, матеріального становища і зовнішніх обставин повинна бути щасливою і впевнено йти до своєї мети.

Усі вищезгадані джерела надихнули на реалізацію творчого задуму шляхом створення хореографічної сьїти «Краще вмерти біжучи».

За музичну основу взято твори неймовірно талановитих українських композиторів Б. Лятошинського, В. Губаренка та М. Скорика, які найповніше розкривають обрану тему та ідею в кожному епізоді сьюті.

РОЗДІЛ 2

ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ

«КРАЩЕ ВМЕРТИ БІЖУЧИ»

2.1. Лібрето

Епізод 1

Початок 1930-х років. Потяг, що звалили «ешелоном смерті», мчить ся крізь сніжні сибірські простори. У вагоні Григорій Многогрішний та інші полонені, зв'язані ланцюгами та під наглядом солдатів НКВС. У їх очах видно лише безнадію, страх та напруженість – ніхто не хоче бути рабами, але ніхто не знає, що робити. Раптом Григорій розриває ланцюги і допомагає іншим полоненим, починається бунт. Григорій веде повстанців, але коли Майор НКВС Медвин з'являється, більшість полонених здається. Головний герой, в моменті коли на нього знову хотіли начепити кайдани стрибає з потягу, відчуваючи, що краще вмерти на волі, ніж жити в рабстві. Майор починає погоню за втікачем.

Епізод 2

Сніжні ліси Тайги. Григорій втікає через густий ліс, виснажений та поранений, знаючи, що за ним женеться Майор Медвин та інші солдати НКВС. Раптом вони наздоганяють його, і починається сутичка. Втікачу вдається вирватися з їх рук та продовжує свій біг. Майор Медвин лютує що вийшов на слід полоненого та догнав його, але так і не зміг приборкати Григорія. Виснажений, він долає кілька кілометрів, але втрачає свідомість від втоми та поранень, переконаний, що навіть у такому стані йому не схилити голову перед тиранією.

Епізод 3

Сцена 1

Григорій лежить на холодній, сирій землі, його тіло знесилене й поранене. Він повільно розплющує очі, намагаючись згадати, що сталося.

Пам'ять повертається уривками: бій, кров, крики, погоня... Він втратив свідомість. Він бачить на своїх руках розірвані кайдани, він розуміє, що за ним і далі продовжується погоня та небезпека ще не минула, але єдине, що в нього зараз на думці – «Я живий... Я вільний! Нарешті я вирвався з того пекла! Більше ніколи не буду рабом!» З останніх сил Григорій скидає з себе розірвані кайдани та врешті решт до нього прийшло таке жадане відчуття свободи, якого він прагнув з того часу, як його посадили в «ешелон смерті» і заклеїли довічним каторжником і рабом. Його переповнюють емоції: неймовірне полегшення, нестримана радість, жага до життя та свободи. Григорій відчуває наплив ейфорії та відчуває, що отримав друге дихання та прилив сил. «Нарешті, я вільний», – думає Григорій.

Сцена 2

Раптом радість Григорія змінюється на відчай та розпач, адже з густого лісу він чує шум, а згодом бачить фігури в військових мундирах, які наближаються до втікача. Він усвідомлює, що це вже не один лише Майор Медвин, а і інші солдати НКВС. Тікати нікуди, сил зовсім немає. Григорій змушений прийняти бій, навіть розуміючи, що шанси далеко не рівні, адже свій принцип, що краще боротись до кінця, навіть до самої смерті, аніж жити в рабстві, він ніколи не зрадить. Виснажений та знесилений, полонений не здається під натиском солдат НКВС, та навіть коли сили його остаточно покидають, і Медвин тягне його за собою до потягу, він з останніх сил виривається з його хватки та намагається втекти. Майор розуміє, що це не закінчиться та вирішує пострілом вбити втікача. Він підходить до Григорія, щоб перевірити, чи вдалий був постріл. Григорій на останньому подиху життя дістає ніж зі штанів майора та вбиває його. Медвин падає поруч з Григорієм, а той в свою чергу встає та з останніх сил робить крок на шлях до своєї свободи, потім ще один, але на подальші кроки сил вже не лишається... Григорій падає та отримує таку бажану йому свободу, але якою ціною...

2.2. Форма, жанр, стиль. Ідейно-тематичний аналіз загальної сюїти

Форма – хореографічна сюїта

Жанр – лірико-трагічний

Стиль – еkleктичний

Ідейно – тематичний аналіз:

Час дії – 30-ті роки ХХ століття

Місце дії – вагонзак «ешелон смерті», тайга, гірська річка

Тема – боротьба за свою свободу, відстоювання своїх принципів та ідеалів, право на життя

Ідея – незламність людського духу перед лицем жорстоких випробувань та нелюдських умов.

Сюжет:

Бунт у вагонзаці. Втекти вдається лише Григорію Многогрішному. Погоня Майора НКВС Медвина за втікачем. Григорій зміг відірватись, він насолоджується такими жаданими хвилинами свободи. Майор з іншими солдатами НКВС наздоганяють втікача. Починається бій, Майор застрелює Григорія, той в свою чергу вихоплює ножа з штанів Медвина та вбиває його. Майор падає замертво, в той час як Григорій з останніх сил робить кроки до вибореної свободи, та в кінці отримує її, але ціною власного життя.

Надзавдання – За свою свободу та права треба боротись до останнього, відстоювати свої цінності та принципи чого б це не коштувало, адже кожна людина заслуговує на власне щастя та вільне життя.

Наскрізна дія – Боротьба Григорія Многогрішного за свою свободу

Конфлікт – Соціальний, ідеологічний, фізичний, моральний, внутрішній.

2.3. Форма, жанр, стиль. Ідейно-тематичний аналіз епізодів сюїти

Епізод 1

Форма – ансамблевий танець

Жанр – ліро-драматичний

Стиль – еkleктичний

Ідейно – тематичний аналіз:

Час дії – день

Місце дії – вагонзак «ешелон смерті»

Тема – боротьба за свою свободу

Ідея – прагнення до свободи та готовність боротися за неї, навіть ціною життя.

Сюжет:

30-ті роки ХХ століття, вагонзак або ж «ешелон смерті». Цим потягом Григорій Многогрішний та інші полонені їдуть у Сибір на каторгу, всі каторжники їдуть в кайданах та під наглядом двох солдатів НКВС. В очах полонених можна побачити лише безнадію, страх і напруженість, ніхто з них не хоче бути в полоні та ніхто не знає що робити.

Раптом Григорій Многогрішний зміг розірвати кайдани та допомагає зробити це іншим полоненим, розпочинається бунт, Григорій веде за собою повстанців, виборюючи свою свободу у солдатів НКВС. На деякий час каторжникам вдається взяти вагон під контроль, але раптом з'являється Майор НКВС Медвин. Всі полонені, окрім Григорія, змирилися зі своєю участю та здалися, в той час, як головний герой до кінця стояв на своєму та коли на нього знову хотіли начепити кайдани стрибнув з «ешелону смерті» з думками, що краще вмерти біжучи, а ніж жити гниючи. Майор Медвин починає погоню за втікачем.

Надзавдання – продемонструвати, що навіть у найскладніших ситуаціях людина не повинна втрачати надію й віру в себе, важливість вибору, підкреслити важливість боротьби за свободу та людську гідність, навіть якщо шанси на успіх мізерні.

Наскрізна дія – бунт у вагонзаку.

Конфлікт – Соціальний, внутрішній, ідеологічний, фізичний, моральний

Епізод 2

Форма – дуетний танець

Жанр – лірико-драматичний

Стиль – еклектичний

Ідейно – тематичний аналіз:

Час дії – того ж дня, одразу після бунту

Місце дії – засніжені простори тайги

Тема – погоня за втікачем, та його супротив

Ідея – людина завжди може знайти в собі сили боротися далі

Сюжет:

Засніжені простори Тайги. Григорій Многогрішний в розірваних кайданах виснажений та поранений біжить крізь густий ліс, він знає що за ним женеться Майор Медвин та можливо й інші солдати НКВС, але на відпочинок часу немає, треба бігти далі. Раптом Майор Медвин наздогнав втікача та між ними починається сутичка, Григорію вдається вирватись з його рук та зібравши останні сили продовжує свою втечу. Майор лютує що не зміг приборкати Григорія. Втікач вибігає до гірської річки та втрачає свідомість від нестачі сил.

Надзавдання – людський дух неможливо зламати

Наскрізна дія – погоня Майора за Григорієм

Конфлікт – фізичний, моральний, ідеологічний

Епізод 3

Сцена 1

Форма – соло, монолог

Жанр – ліричний

Стиль – еклектичний

Ідейно – тематичний аналіз:

Час дії – ранок наступного дня.

Місце дії – гірська річка

Тема – монолог головного персонажу

Ідея – якщо сильно чогось прагнути, то можна цього досягти, всупереч всім обставинам.

Сюжет:

Григорій лежить на холодній, сирій землі, його тіло знесилене й поранене. Він повільно розплющує очі, намагаючись згадати, що сталося. Пам'ять повертається уривками: бій, кров, крики, погоня... Він втратив свідомість. Бачить на своїх руках розірвані кайдани, розуміє що за ним і далі продовжується погоня та небезпека ще не минула, але єдине що в нього зараз на думці це : «Я живий... Я вільний! Нарешті я вирвався з того пекла! Більше ніколи не буду рабом!». З останніх сил Григорій скидає з себе розірвані кайдани та врешті решт до нього прийшло таке жадане відчуття свободи, якого він прагнув з того часу, як його посадили в «ешелон смерті» і затаврували довічним каторжником і рабом. Його переповнюють емоції, неймовірне полегшення, нестримана радість, спрага до життя та свободи, Григорій відчуває наплив ейфорії та в нього відкривається друге дихання та прилив сил, «нарешті, я вільний» – думає Григорій.

Надзавдання – перемога людського духу над жорстокістю та несправедливістю.

Наскрізна дія – відчуття свободи

Конфлікт – Внутрішній, моральний, ідеологічний

Сцена 2

Форма – ансамблевий танець

Жанр – драматично-трагічний

Стиль – еkleктичний

Ідейно – тематичний аналіз:

Час дії – того ж ранку

Місце дії – гірська річка

Тема – Стояти на своєму до кінця, боротись за своє життя

Ідея – Людина здатна на неймовірні вчинки, коли бореться за свою свободу і гідність, навіть якщо ці вчинки ведуть до трагічного фіналу.

Сюжет:

Раптом радість Григорія змінюється на відчай та розпач, адже з густого лісу він чує шум, а згодом бачить фігури в військових мундирах, які наближаються до втікача та він розуміє що це вже не один лише Майор Медвин, а й інші солдати НКВС. Тікати нікуди, сил зовсім немає, Григорій змушений прийняти бій навіть розуміючи що шанси далеко не рівні, адже свій принцип він ніколи не зрадить. Виснажений та знесилений полонений не здається під натиском солдат НКВС, та навіть коли сили остаточного покинули його і Медвин тягне Григорія за собою до потягу, він з останніх сил виривається з його рук та намагається втекти. Майор розуміє, що це не закінчиться та вирішує пострілом вбити втікача. Він підходить до Многогрішного для того, щоб перевірити чи вдалий був постріл. Григорій на останньому подиху життя дістає ніж зі штанів майора та пронизує тому горло. Медвин падає поруч з Григорієм, той в свою чергу встає, та з останніх сил робить крок на шлях до своєї свободи, потім ще один, але на подальші кроки сил вже не лишається... Григорій падає та отримує таку бажану йому свободу, але якою ціною...

Надзавдання – Свобода або смерть: трагічна боротьба за гідність.

Наскрізна дія – боротьба за свою гідність, свободу.

Конфлікт – соціальний, моральний, фізичний, ідеологічний

2.4. Композиційно – архітектонічна побудова загальної сюїти

Експозиція:

Бунт у вагонзаку.

Зав'язка:

Майор Медвин приборкує полонених. Втеча Григорія

Розвиток дії:

Погоня Майора за втікачем. Григорію вдається відірватись. Він знепритомнів від нестачі сил.

Кульмінація:

Григорій опритомнів. Він вперше за довгий час відчув свободу.

Розв'язка:

Майор Медвин та інші солдати НКВС наздоганяють втікача. Не маючи іншого вибору Григорій приймає бій.

Фінал: Майор Медвин застрелює Григорія Многогрішного. Григорій вбиває майора ножем. Вони обидва вмирають.

2.5. Композиційно – архітектонічна побудова епізодів сюїти**Епізод 1****Експозиція:**

Каторжники в вагонзаку скуті кайданами, під наглядом двох солдатів НКВС.

Зав'язка:

Григорій Многогрішний розриває кайдани, допомагає звільнитись іншим полоненим.

Розвиток дії:

Бунт. Полонені на деякий час беруть вагон під свій контроль.

Кульмінація:

Солдати кличуть Майора Медвина. Всі полонені, окрім Григорія здаються.

Розв'язка:

Григорій стрибає з вагона. Медвин починає за ним погоню.

Епізод 2

Експозиція:

Григорій Многогрішний, тікаючи від Майора, виснажений біжить крізь густий засніжений ліс.

Зав'язка:

Майор Медвин наздоганяє Григорія.

Розвиток дії:

Між ними відбувається сутичка. Григорію вдається вирватися з рук майора та продовжити втечу.

Кульмінація:

Майор Медвин лютує, що не зміг спіймати. Григорій біжить далі, збираючи останні сили.

Розв'язка:

Григорій не знає, скільки часу біжить, але сили його покидають. Григорій вибігає до гірської річки. Від нестачі сил втрачає свідомість.

Епізод 3

Сцена 1

Експозиція:

Григорій лежить на землі, приходячи до тями після того, як втратив свідомість.

Зав'язка:

Григорій згадує бій, погоню, втрату свідомості.

Розвиток дії:

Він бачить розірвані кайдани на своїх руках, усвідомлює що вільний, але небезпека ще не минула.

Кульмінація:

Григорій скидає з себе кайдани.

Розв'язка:

Його переповнюють емоції: полегшення, радість, жага до життя, свобода.

Сцена 2

Експозиція:

З-за дерев з'являються фігури в військових мундирах – це солдати НКВС, які йдуть по його слідах.

Зав'язка:

Григорій розуміє, що йому нікуди тікати, сил майже не лишилося, але він не збирається здаватися.

Розвиток дії:

Григорій, незважаючи на нерівні сили, вступає в бій з солдатами НКВС. Зрештою, його беруть у полон.

Кульмінація:

Григорія ведуть до потягу, де його знову закують в кайдани. В останньому пориві сил він кидається тікати.

Розв'язка:

Майор Медвин стріляє в Григорія. Він падає на землю, але перед смертю вдається вбити майора ножом. Григорій помирає, але здобуває омріяну свободу, хоч і ціною власного життя.

2.6. Сценарно-композиційний план

Картина	Сцена	Епізод	Учасники	Музика	Світло	Тривалість
1		Бунт. Втеча Григорія.	Полонені Григорій Многогрішний, солдати НКВС, Майор НКВС Медвин	Звуки потягу, фрагмент з симфонії-балету «Liebestod» В.Губаренко	Сіре, початок бунту -помаранчеве	02:03
2		Погоня Майора Медвина за втікачем.	Григорій, Майор Медвин	Танець з Слов'янської сюїти Б.Лятошинського	Темно-синє, після появи Медвина - помаранчеве	01:14
3	1	Монолог Григорія Многогрішного.	Григорій	«Мелодія» М.Скорик	В кайданах - темно-синє, без кайданів- світло-зелене	02:21
	2	Майор Медвин з іншими солдатами наздогнав втікача. Бій. Григорій та майор вбивають одне одного.	Григорій, Майор Медвин, солдати НКВС	Фрагмент з симфонії-балету «Liebestod» В.Губаренко	Помаранчеве	01:87

Загальна тривалість – 07:25

2.7. Дійові особи та їхня характеристика

Григорій Многогрішний – 25-ти річний русявий, високий, міцний атлет.

Риси характеру:

- Вольовий – ніколи не здається, навіть у найскладніших ситуаціях; готовий боротися за свої ідеали до кінця.
- Рішучий – не боїться приймати складні рішення.
- Сильний – володіє не лише фізичною, але й моральною силою, здатний витримати будь-які випробування.
- Незламний – не піддається тиску і не втрачає віри в себе, навіть коли здається, що все втрачено.
- Сміливий – не боїться небезпеки і завжди готовий йти на ризик.
- Вільний духом – цінує свободу понад усе, не може жити в неволі.
- Патріотичний – любить свою країну і готовий віддати за неї життя.
- Шляхетний – завжди готовий допомогти іншим, навіть якщо це небезпечно для нього самого.
- Чесний – завжди говорить правду, навіть коли це складно.
- Справедливий – завжди бореться за справедливість.

Майор НКВС Медвин – чоловік середнього віку, з темно-чорним волоссям, холодними та суворими очима.

Риси характеру:

- Жорстокий – не гребує жорстокими методами для досягнення своїх цілей.
- Безжальний – не відчуває співчуття до своїх жертв.
- Підступний – готовий йти на обман і зраду, щоб здолати своїх ворогів.
- Владолюбний – прагне влади і готовий зробити все, щоб її отримати.

- Ідеологічно засліплений – щиро вірить в ідеологію радянського режиму і не бачить його злочинів.

Полонені в вагонзаци – українці, яких визнали «ворогами народу» та було відправлено в Сибір на каторгу через масові репресії.

Солдати НКВС – чоловіки середнього віку, які підтримували масовий терор та скоєння злочинів проти українського народу.

2.8. Характеристика музичної основи хореографічного твору

Сюїта «Краще вмерти біжучи» створена на музику видатних українських композиторів Віталія Губаренка, Мирослава Скорика та Бориса Лятошинського.

Віталій Сергійович Губаренко (13 червня 1934, Харків — 5 травня 2000, Київ) – визначний український композитор, педагог, Народний артист України (1993).

Творчість Віталія Губаренка:

- Відзначається глибоким ліризмом, емоційною експресивністю, національною самобутністю.
- Композитор майстерно поєднував класичні традиції з сучасними музичними напрямками.
- Його твори здобули визнання в Україні та за кордоном, були відзначені престижними нагородами, зокрема Національною премією України імені Тараса Шевченка.

Віталій Губаренко – один з найвидатніших українських композиторів ХХ століття, який зробив значний внесок у розвиток української музичної культури.

Мирослав Михайлович Скорик (13 липня 1938, Львів — 1 червня 2020, Київ) - видатний український композитор, музикознавець, Герой України

(2008), народний артист України (1988), лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка та багатьох інших престижних нагород.

Творчість Мирослава Скорика:

- Відзначається неповторним стилем, що поєднує українські фольклорні мотиви з елементами джазу, класичної музики та сучасних музичних напрямків.
- Твори композитора сповнені ліризму, емоційності, ширості й глибокої любові до України.
- Скорик співпрацював з багатьма відомими українськими кінорежисерами, написавши музику до понад 40 фільмів, зокрема «Тіні забутих предків», «Легенда про княгиню Ольгу», «Захар Беркут».
- Його музика здобула світове визнання і виконується на кращих концертних сценах світу.

Мирослав Скорик – один із найвидатніших українських композиторів ХХ-ХХІ століть, який зробив неоціненний внесок у розвиток української та світової музичної культури.

Борис Миколайович Лятошинський (3 січня 1895 – 15 квітня 1968) - видатний український композитор, піаніст, диригент, педагог, музично-громадський діяч 20 століття. Народний артист України (1954), лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка (1971).

Творчість Бориса Лятошинського:

- Відзначається глибоким ліризмом, емоційною експресивністю, національною самобутністю.
- Композитор майстерно поєднував класичні традиції з сучасними музичними напрямками.
- Його твори здобули визнання в Україні та за кордоном, були відзначені престижними нагородами.
- Лятошинський відіграв значну роль у становленні та розвитку української радянської музики.

Сюїта включає в себе 4 танцювальні номери, кожен з яких несе певний емоційний образ. Перший номер показує нам бунт полонених у вагонзаці, він виконується під фрагмент з симфонії-балету «Liebestod» Віталія Губаренка. Другий номер показує погоню за втікачем, який виконується під «Танець» з слов'янської сюїти Бориса Лятошинського. Третій номер, а саме монолог головного героя виконується під «Мелодію» Мирослава Скорика, що додає ліричності та емоційності до цієї картини. Четвертий номер – героїчна боротьба полоненого за свою свободу – виконується під другий фрагмент з симфонії-балету «Liebestod» Віталія Губаренка.

Епізод 1

Перший епізод – бунт у вагонзаці, атмосферу напруження протягом усієї картини допомагає передати музика Віталія Губаренка. Для доповнення картини змістом, спочатку епізод почнеться зі звуків потяга, щоб додати картині нового забарвлення.

Потім звуки потяга плавно перейдуть у фрагмент з симфонії-балету «Liebestod» Віталія Губаренка. Дана композиція повністю передає атмосферу напруження, тривожності, з елементами страху, безнадії та доповнює рухи за змістом.

Останні три акорди – втеча Григорія з потягу.

Епізод 2

Дует між Григорієм та Медвином, а саме погоня майора за втікачем, найкраще розкривається в «Танці» з Слов'янської сюїти, композитором якої є Борис Лятошинський. Ця музика за характером є динамічною та напруженою, спочатку чутно швидкий темп та жорсткі ритми, що відображають динаміку погоні. Під час сутички між головними героями музика набуває напруженого та емоційно-експресивного характеру, що підкреслює образи головних персонажів та доповнює їх. Та на фінал, можна почути поступове повне стихання музики, що відображає виснаження втікача.

Епізод 3

Сцена 1

Для цього епізоду, а саме монологу Григорія, було обрано «Мелодію» Мирослава Скорика. «Мелодія» має витончену та ліричну красу, яка підкреслює нове життя Григорія та його сподівання на майбутнє. Також вона додає контраст та емоційність до монологу, адже події в хореографічній сюїті відбуваються під час репресій, які зазнала Україна в 30-х роках ХХ століття. Які в свою чергу призвели до масового голодомору, трагічність якого і відображає «Мелодія» Мирослава Скорика.

Сцена 2

У другій сцені третього епізоду музика Віталія Губаренка. Це також фрагмент з його симфонії-балету «Liebestod». Було обрано саме цю музику, адже спочатку в ній спостерігається повільний, трагічний характер, що відображає зміну настрою Григорія, під час розвитку дій сцени музика набуває більш швидкого темпу та емоційної напруженості, що додає контрасту боротьбі між головним героєм та солдатами НКВС. І врешті-решт на завершення картини і хореографічної сюїти, коли Григорій та Медвин отримують смертельні поранення, музика починає поступово стихати, аж допоки головний герой не падає замертво.

2.9. Сценографія

Костюми

Григорій Многогрішний та інші каторжники: голий торс, Григорій в грубій, рваній сорочці з мішковини або сурогатного матеріалу, подібного до тих, що носили в радянських таборах. Каторжники будуть в гримі який зображуватиме бруд на тілах та обличчях. На руках кайдани. Всі в'язні в штаних з грубої тканини, подібної за матеріалом до сорочки Григорія, на ногах в когось грубе та зношене взуття, а хтось і зовсім босоніж. (Додаток А)

Майор НКВС Медвин та інші солдати НКВС: сорочка гімнастерка з темно-синього сукна, застібається на гудзики. На грудях можуть бути кишені та нагородні планки. Штани такого ж кольору як і сорочка, заправлені в

чоботи з чорної шкіри. Темно-синя шинель з погонями. Кашкет або фуражка з кокардою НКВС. Поясний ремінь з бляхою НКВС та ножем, у Майора Медвина крім ножа також є кобура з пістолетом. (Додаток Б)

У Майора НКВС Медвина костюм такий же, але з більш якісного матеріалу та нагородні планки, ордени які підкреслюють його статус.

Декорації (Додаток В)

Декорації відіграють важливу роль у балетних виставах, створюючи візуальний фон для історії та танцю. Вони можуть бути простими або складними, реалістичними або абстрактними, але завжди повинні слугувати для підкреслення настрою, теми та дії вистави.

Для першого епізоду було використано фон із зображенням брудного, тісного та занедбаного вагонзаку. Грубі дерев'яні стіни та підлога з тріщинами. Іржаві ґрати на вікнах, через які проникає тьмяне світло. Відчуття гнітючої атмосфери, безнадії та страху.

Для другого епізоду – фон із зображенням безкрайньої засніженої тайги, де панує лише холод та тиша. Високі засніжені дерева, що створюють відчуття ізоляції та небезпеки. Глибокі замети снігу, які ускладнюють втечу головного героя.

Для третього епізоду було використано фон із зображенням шумної і бурхливої річки, що несеться крізь лісовий пейзаж. Кришталево чиста вода, що контрастує з брудом та кров'ю на тілі втікача. Шум води, що створює контраст з трагічною долею головного героя. Відчуття спокою та краси природи, що символізує свободу, яку прагне здобути Григорій. Десь на воді можна помітити відблиски сонця, що символізують надію на порятунок.

Епізод 1: фон із зображенням інтер'єру вагона, в яких перевозили каторжників під час масових репресій.

Епізод 2: фон із зображенням засніженого лісу, по якому Григорій намагається відірватись від переслідувачів.

Епізод 3: фон із зображенням гірської річки до якої встиг добігти Григорій Многогрішний перед тим як знепритомніти від нестачі сил.

Освітлення

Світло відіграє важливу роль у балетних виставах, адже воно може значно вплинути на візуальне сприйняття та емоційний вплив постановки. Ось декілька ключових функцій світла в балеті:

1. Створення атмосфери:

- **Настрій:** Різні типи освітлення можуть допомогти створити певний настрій. Наприклад, тьмяне та приглушене освітлення може створити атмосферу таємниці або романтики, а яскраве та динамічне освітлення може підкреслити енергію та емоції танцю.

- **Час доби:** Світло може використовуватися для імітації різних часів доби, наприклад, світанку, заходу сонця або ночі.

- **Місце дії:** Світло може використовуватися для позначення місця дії, наприклад, лісу, палацу або міської вулиці.

2. Підкреслення рухів танцюристів:

- **Фокус:** Світло може використовуватися для фокусування уваги глядачів на певних танцюристах або елементах хореографії.

- **Динаміка:** Світло може використовуватися для підкреслення динаміки танцю, наприклад, швидкості, обертань або стрибків.

- **Силуети:** Світло може використовуватися для створення ефектних силуетів танцюристів, що може додати виразності та емоційності їхнім рухам.

3. Створення візуальних ефектів:

- **Ілюзії:** Світло може використовуватися для створення ілюзій, таких як поява або зникнення танцюристів, зміна розмірів предметів або створення абстрактних візерунків.

- Проекції: Світло може використовуватися для проектування зображень або відео на сцену, що може додати новий вимір до постановки.

- Спецефекти: Світло може використовуватися для створення спеціальних ефектів, таких як блискавки, вогонь або дим.

Саме тому було вирішено створити сценічне обрамлення епізодів сюїти за допомогою кольорового світла. Під час першого епізоду помаранчеве світло буде підкреслювати небезпеку, тривогу та боротьбу під час бунту. Під час другого епізоду темно-синій колір буде передавати атмосферу засніженої тайги та відчуття холоду, ізоляції та тривоги. Під час появи Майора Медвина буде використано раптовий спалах помаранчевого кольору, який підкреслить небезпеку та наближення погоні. Під час сутички буде використано також помаранчевий колір, щоб додати небезпеки ситуації. В третьому епізоді, під час першої сцени, спочатку буде використано темно-синій колір, щоб додати атмосферу сирості та холоду, безнадії та втоми полоненого, але коли Григорій скине з себе кайдани колір зміниться та яскраво-зелений, що буде символізувати волю до життя, різку зміну емоцій, та відчуття свободи. Під час другої сцени третього епізоду, коли майор з іншими солдатами НКВС наздогнали полоненого та почався бій, буде використано спалах помаранчевого кольору, щоб додати різку зміну настрою Григорія, передати тривогу та небезпеку ситуації в якій він знаходиться та додати атмосферу боротьби.

ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ

У другому розділі творчого проєкту розглянуті художні аспекти сюїти, заснованої на романі «Тигролови» Івана Багряного. Кожен епізод відтворює ключові моменти сюжету та відображає внутрішній світ героїв через емоційно насичений танець. Форма, жанр та стиль варіюються, включаючи елементи класичного танцю. Це дозволяє ефективно передати тему боротьби за свободу та відстоювання принципів у складних обставинах. Сценографія, костюми та освітлення виконують важливу роль у створенні атмосфери та поглибленні емоційного зв'язку з аудиторією, підкреслюючи ключові моменти сюжету та характери персонажів.

У сюїті використані елементи класичного танцю, які допомагають передати настрій і емоції героїв. Лірико-трагічний жанр та елементи ейфорії та відчаю переплітаються в сюжеті, відображаючи складність внутрішнього світу Григорія Многогрішного.

Завершивши аналіз другого розділу, можна сказати, що у роботі успішно втілено трагічну драму Григорія Многогрішного у хореографічній сюїті, розкривши глибокі теми боротьби за свободу та відстоювання принципів навіть у найскладніших життєвих обставинах.

Ці елементи формують складну, але дуже ефективну структуру сюжету, яка збагачує танцювальний виступ глибоким змістом та вражаючою емоційністю.

Хореографічна сюїта складається з трьох епізодів, кожен з яких відображає різні етапи драматичної події.

У експозиції глядач вводиться у сувору реальність полону, де бунт каторжників у вагонзаку і втеча Григорія Многогрішного створюють підґрунтя для подальшого розвитку подій.

Зав'язка встановлює головний конфлікт між Майором Медвином і Григорієм, що перетворюється на погоню в епізоді.

Розвиток дії показує виснажливу боротьбу за виживання, підкреслену черговою спробою Медвина схопити Григорія.

Кульмінація кожного епізоду призводить до крайньої напруги: втеча, втрата свідомості, відчуття свободи, боротьба на межі життя і смерті.

Розв'язка кожного епізоду приносить свою драматичну зміну: надія на вільне майбутнє, але й усвідомлення неминучості сутички з долею.

Кульмінація останнього епізоду, фінал, відображає остаточну боротьбу, що призводить до трагічного фіналу для обох персонажів, але водночас підкреслює боротьбу за свободу та гідність.

Композиційно-архітектонічна побудова сюїти відображає майстерність в розкритті драматичної сюжетної лінії, створюючи емоційно насичений та захоплюючий танцювальний виступ.

Григорій Многогрішний представлений як символ вольності, сміливості та незламності. Його характер має глибокі моральні цінності, що допомагають йому протистояти будь-яким випробуванням. Він втілює собою ідеал справедливості, патріотизму та гідності. Через весь зображений образ Григорія простежується його непохитна віра у перемогу над тиранією та здатність протистояти будь-яким перешкодам.

Майор НКВС Медвин натомість втілює холодну жорстокість та безжальність режиму, який він представляє. Його характер характеризується цинічністю, владолюбством та підступністю. Він не зупиниться ні перед чим, щоб досягти своїх цілей, навіть якщо це означає порушення прав людини та справедливості.

Полонені в вагонзаках та солдати НКВС виступають як символи безжальної репресії та терору, що влаштовувався режимом. Вони становлять те середовище, в якому протистояння між Григорієм і Медвином набуває свого різкого контрасту, показуючи жорстокість та несправедливість системи, проти якої бореться Григорій.

У пункті 2.9 «Сценографія» продемонстровано, як костюми, декорації та освітлення впливають на візуальне представлення та емоційну інтенсивність балетної постановки.

Костюми для різних персонажів, включаючи Григорія Многогрішного, полонених та солдатів НКВС, допомагають створити автентичний образ часів репресивного радянського режиму. Характерні деталі костюмів, такі як кайдани, грубі матеріали та простота крою, підкреслюють тему терору та безнадії.

Декорації, що зображують вагонзак, засніжену тайгу та гірську річку, створюють атмосферу та візуальний контекст для подій, що розгортаються на сцені. Вони допомагають поглибити реалізм та емоційну насиченість сюжету, а також передати глядачам атмосферу та настрій кожного епізоду.

Освітлення відіграє важливу роль у створенні настрою та підкресленні динаміки дій на сцені. Використання різних кольорів та ефектів допомагає підкреслити ключові моменти сюжету, створити відчуття напруги, небезпеки та емоційної напруженості.

У цілому, костюми, декорації та освітлення виконують важливу функцію в балетній постановці, допомагаючи створити відчуття реалізму, передати емоційну глибину та поглибити розуміння теми та сюжету.

Отже, у Розділі 2:

1. Розкрито тему боротьби за свободу та волю до життя: творчий проєкт «Краще вмерти біжучи» став втіленням цих ідей через образ головного героя, який ніколи не здається перед труднощами.

2. Проведено теоретичне обґрунтування художніх аспектів проєкту: в розділі розглянуті основні принципи сценічної постановки, вибір музичного супроводу, створення костюмів та сценографії.

3. Представлено новітній погляд на тему через хореографічне мистецтво: роман «Тигролови» отримав нове втілення через хореографічну сюїту, що дозволило зануритися в глибину почуттів та емоцій героїв.

4. Виділено практичне значення проєкту: хореографічна сюїта може стати важливим елементом концертних та театральних програм.

5. Продемонстровано важливість вираження емоцій через рух та музику: кожен епізод сюїти не лише передає ключові моменти сюжету, але і

збагачує його глибокими емоціями, які виразно відображаються у хореографії та музиці.

Загалом, другий розділ бакалаврської роботи успішно втілює цілі та завдання проєкту, демонструючи важливість художньої експресії у вираженні вічних людських цінностей.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання творчого проєкту були успішно виконані поставлені завдання, озвучені як у вступі, так і в інших пунктах вступу.

Втілення мети проєкту на практиці: Створення хореографічної сюїти «Краще вмерти біжучи» було результатом практичної реалізації ідеї боротьби за свободу та волю до життя, що відобразилося у кожному епізоді хореографічної сюїти.

Обґрунтування теоретичних основ: Вивчення теоретичних аспектів хореографії, музики, сценографії та інших елементів мистецтва дало можливість глибше розуміти процес створення сценічної постановки.

Розкриття ідейно-тематичного та композиційного рішень: Кожен епізод сюїти був ретельно розроблений з точки зору тематичного наповнення та композиційного планування, щоб передати цінності та ідеї головного героя.

Обґрунтування засобів художньої виразності: Використання різноманітних хореографічних прийомів, музичних аранжувань та візуальних ефектів допомогло підкреслити глибину емоцій та почуттів, втілені в сюжеті.

Навички самостійного визначення теми та етапів проєкту: Процес роботи над проєктом дав змогу розвинути навички самостійного аналізу та планування, які є важливим елементом в мистецькій творчості.

Застосування комплексу компетенцій у процесі реалізації проєкту: Використання різноманітних навичок та знань у сфері мистецтва, включаючи технічні, емоційні та комунікативні аспекти, дозволило досягти успішного втілення задуму.

Обґрунтування системи заходів для розв'язання завдань: Планування та реалізація конкретних дій забезпечили ефективне виконання поставлених завдань, включаючи організацію репетицій, підготовку виконавців та технічну підтримку.

Проведення підготовки та практичного втілення задуму: Всі етапи роботи, від планування до практичної реалізації, були ретельно сплановані та втілені в життя з урахуванням найважливіших аспектів творчого процесу.

Таким чином, виконання поставлених завдань підтверджує успішне втілення мети та завдань творчого проєкту, а також його значущість у контексті розвитку мистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балаклицький М. Іван Багряний як літературна постать / Максим Балаклицький // Багряний І. Вибрані твори / Іван Багряний. – К.: Смолоскип, 2006. – С. 5–41.
2. [Бугаєць Н. Мистецтво](#)
3. Гоцалюк А. Традиції в розвитку хореографічного мистецтва як віддзеркалення соціокультурної ідентичності. Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Філософія. 2015. Вип. 45(1). Сс. 16-27.
4. [ГРЕК В.А. ВПЛИВ ДИХАННЯ НА ТЕКСТУРУ ТАНЦЮВАЛЬНОГО РУХУ](#)
5. [ГРЕК В.А. ІМПРОВІЗАЦІЯ В ХОРЕОГРАФІЇ ПОЛІАСПЕКТНІСТЬ ПРОЯВІВ](#)
6. [Грек В.А. Інтерпретація народного танцю засобами сучасної хореографії](#)
7. [ГРЕК В.А Похідні твори у хореографічному мистецтві](#)
8. [Еньська О. “Композиція танцю та мистецтво балетмейстера”](#)
9. Іван Багряний Сад Гетсиманський. Тигролови // [Апріорі](#). — 2006. — С. 768. — укр.
10. [Імпровізація в хореографії історико-хронологічні та соціальні ракурси](#)
11. [Котов В., Одерій Л. Теорія і методика класичного танцю](#)
12. [Луговенко Т.Г., Грек В.А. Пошук сучасних інтонаційних рішень і прийомів на прикладі традиційного українського хореографічного мистецтва](#)
13. Луцій С. Про нашу мужність: романи І. Багряного «Тигролови» та «Сад Гетсиманський» / Світлана Луцій // Українська культура. – 2007. – № 12. – С. 36–37.
14. [Макарова З.М. Методика виконання сучасних напрямів хореографічного мистецтва](#)
15. [Маркевич Л. А., Карауш Н. Г. “Мистецтво балетмейстера” \(навчально-методичний посібник\)](#)
16. [Самохвалова А. “Форми постановки танців”](#)
17. [Цветкова Л. “Методика викладання класичного танцю”](#)
18. [Шариков Д. Монографія “Типологія хореографічної культури”](#)
19. Швачко Т. Філософська драма в балеті / Т. Швачко // Правда України. 1969. – 13 серп. – С. 3.

ДОДАТКИ

Додаток А. Ескізи костюму для полонених.

Додаток Б. Ескізи костюму для солдатів НКВС

Додаток В. Оформлення сцени. Декорації – задні фони для епізодів сьїти.

Епізод 1 «Бунт на вагонзаці»

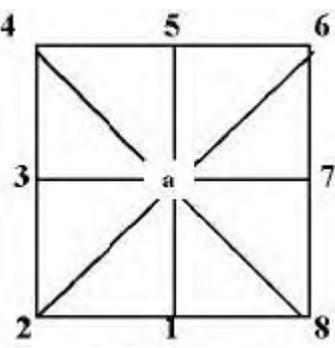
Епізод 2 «Погоня»

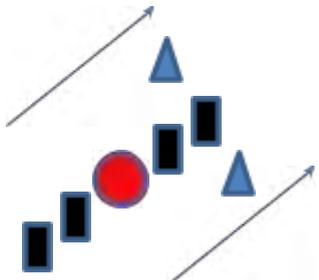
Епізод 3 «Монолог. Смерть Григорія»

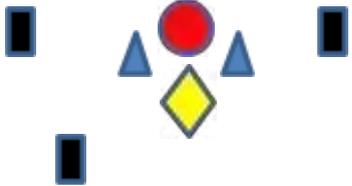
Додаток Г.
Графічний запис

Задня фоновая завіса Авансцена	Зображення сценічного простору
	Умовні позначення: -полонені -солдати НКВС -Григорій Многогрішний -Майор НКВС Медвин

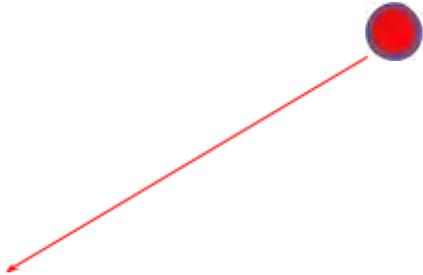
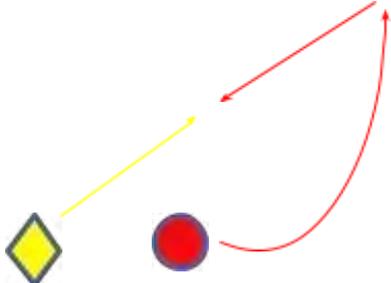
Епізод 1

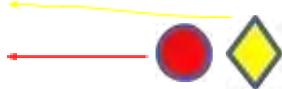
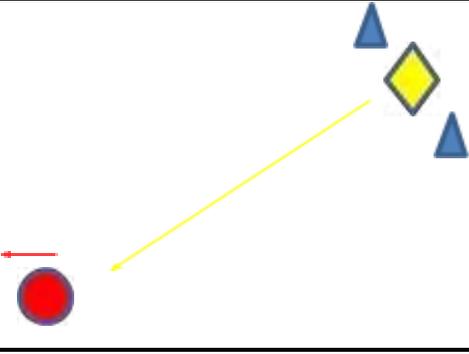
	Два солдати НКВС заводять Григорія Многогрішного та інших полонених в вагонзак який везтиме їх в Сибір на каторгу. Сцена відбувається під звуки потяга.

	Звуки потяга переходять в музику, Григорій розриває кайдани та допомагає зробити це іншим полоненим, початок бунту, солдати НКВС намагаються їх приборкати.
	Григорій Многогрішний веде за собою повстанців, а ті в свою чергу намагаються взяти вагон під свій контроль.
	Солдати НКВС розуміють що сили нерівні та після того як вони змогли вирватись з рук повстанців тікають з вагону та кличуть майора Медвина.
	Григорій Многогрішний та інші полонені взяли вагон під свій контроль.
	Раптом з'являються солдати НКВС з майором Медвином, Медвин приборкує повстанців, але Григорій стоїть на своєму до останнього.

	Майор з іншими солдатами через нерівні сили приборкують і Григорія та знову заковують його в кайдани.
	Григорій до останнього не хоче здаватись та бути в полоні, він розриває кайдани та вистрибує з вагону. НКВС починає погоню за втікачем. Кінець картини. ЗТМ.

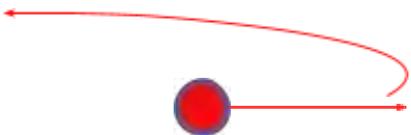
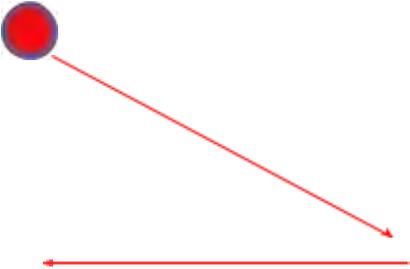
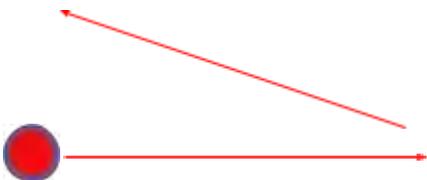
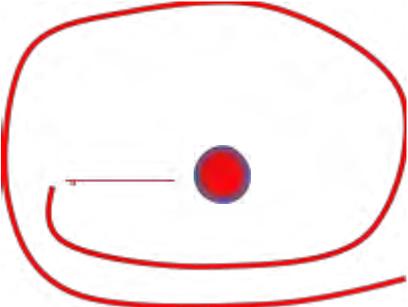
Епізод 2

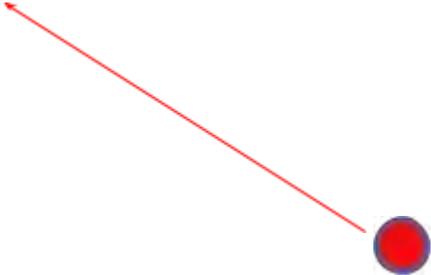
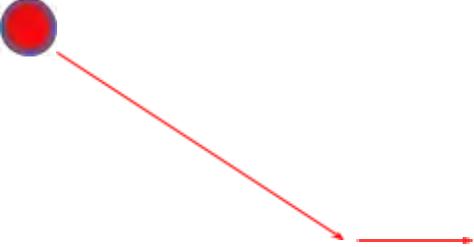
	Засніжені простори тайги, Григорій біжить від НКВС.
	Раптом майор Медвин виходить на його слід, починається сутичка, майор спіймав полоненого за кайдани та намагається його приборкати.

	Григорій зміг вирватись та продовжує бігти далі, Медвин продовжує погоню за втікачем.
	Григорій продовжує втікати від переслідувачів.
	На цей раз майор вже з іншими солдатами НКВС вийшли на слід втікача, Григорій знову відірвався.
	Медвин з іншими солдатами НКВС продовжують погоню за полоненим.
	Григорій вже не знає скільки днів поспіль біжить, але сили його кидають, він добігає до гірської річки та втрачає свідомість від нестачі сил. ЗТМ.

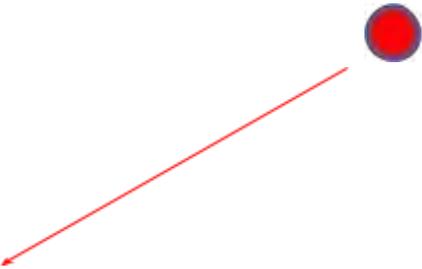
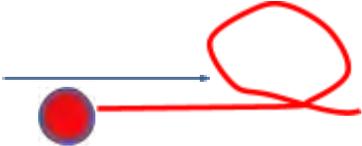
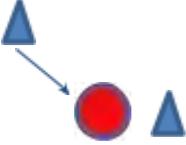
Епізод 3

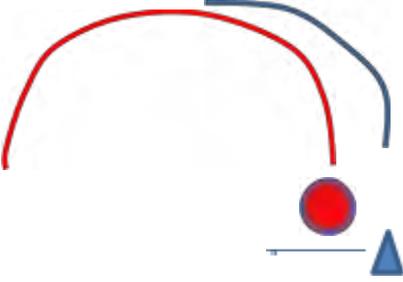
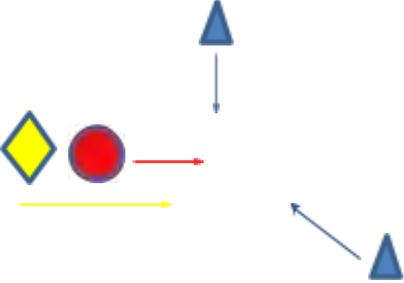
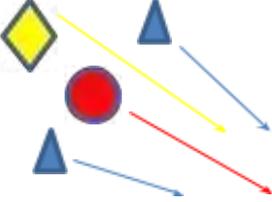
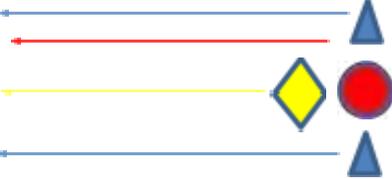
Сцена 1

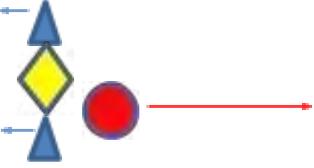
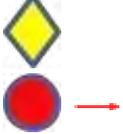
	Григорій лежить на сирій, холодній землі, закутий в кайдани. Раптом він приходить до тями та до нього повертається пам'ять, зробивши пару кроків він оглядається та розуміє що НКВС поруч немає, поки що він в безпеці.
	Сил зовсім немає, холодний вітер тайги пробирає до кісток, закуті в кайдани руки нагадують про ті жорстокі події які прийшлося пережити Григорію.
	Григорій намагається позбутись кайданів, хоча б на мить відчутти себе вільним, але все марно, сил зовсім немає, однак головний герой не здається.
	З останніх сил Григорій позбавляється від кайданів та до нього приходить таке омріяне відчуття свободи.
	Григорія переповнюють емоції, від відчуття свободи в нього відкривається друге дихання, відтепер йому байдуже на всі перешкоди.

	Григорій насолоджується цим відчуттям позбавлення від радянських кайданів.
	Але все ж таки він розуміє, що НКВС все ще продовжують погоню за ним, тому з останніх сил продовжує тікати далі.

Сцена 2

	Григорій продовжує свою втечу.
	Раптом із-за лісу з'являється фігура в мундирі, це солдат НКВС який вийшов на його слід, Григорій намагається відірватись від переслідувача.
	Але з іншого боку з'являється ще один солдат НКВС, однак полонений не здається та продовжує бігти далі.

	НКВС заганяють втікача в пастку.
	Раптом із-за дерев з'являється ще одна фігура в мундирі – майор Медвин. НКВС оточують втікача.
	Сили нерівні, виснажений Григорій не може дати відсіч ворогам.
	Григорій виривається з оточення НКВС, але сил для того щоб бігти далі вже немає, майор Медвин віддає наказ захватити втікача.
	Григорія знову заковують в кайдани та ведуть до потяга.

	Згадавши ті жорстокі радянські тортури та розуміючи, що з табору він вже втекти не зможе, Григорій намагається зробити останню спробу на втечу, але все безнадійно, він остаточно виснажений. Майор Медвин розуміє, що це не закінчиться та вирішує пострілом вбити полоненого.
	Солдати НКВС повертаються до потяга, а Медвин вирішує перевірити чи вдалий був постріл.
	Підійшовши до Григорія, майор раптом бачить що полонений ще живий, в цей час Григорій дістає ніж зі штанів майора та вбиває переслідувача. Медвин падає замертво.
	Григорій підіймається та скидає з себе кайдани, робить крок до омріяної свободи, потім ще один, але на наступний сил вже не лишається, свободу він отримує, але ціною власного життя. ЗТМ.